

Нерівності, конфлікти і соціальна справедливість

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>05 Соціологія</i>
Спеціальність	<i>054 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>ОПП Врегулювання конфліктів та медіація</i>
Статус дисципліни	<i>Обов'язкова</i>
Форма навчання	<i>заочна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2 курс, весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>5 кред. ЕКТС/150 годин: лекції 6 год, практичні 2 год, самостійна робота 142 год.</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Екзамен, МКР, ДКР</i>
Розклад занять	<i>https://schedule.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор і практичні: Василець Ольга Іванівна, vasylets.olha@i11.kpi.ua, ovasilec@gmail.com (063-) 872 26 19 (Telegram), (Viber), +38 098 42 946 73</i>
Розміщення курсу	<i>https://classroom.google.com/c/ODQyNDg5ODc5OTIx?cjc=ttj7u6cm</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Основна **мета** навчальної дисципліни: є формування знань, вмінь та компетентностей у використанні соціологічного підходу для аналізу різних вимірів соціальної нерівності в сучасному світі загалом та в Україні, зокрема класової нерівності, гендерної нерівності, расово-етнічної нерівності, просторової нерівності, екологічної нерівності, та інших; ознайомлення з деякими підходами до розв'язання проблем нерівності, зокрема, в рамках «публічної соціології».

Навчальна дисципліна «Нерівності, конфлікт і соціальна справедливість» належить до циклу професійної підготовки. «Нерівності, конфлікт і соціальна справедливість» як міждисциплінарна дисципліна теоретично та методологічно поєднує в собі знання з соціології, політології, історії, соціальної антропології та інших наук, об'єктом вивчення яких є соціальна нерівність.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Нерівності, конфлікт і соціальна справедливість» є: формування наукового уявлення про соціальну стратифікацію, соціальну мобільність у суспільствах; ознайомлення з ключовими методологічними підходами до аналізу гендерної, расово-етнічної, просторової та інших вимірів соціальної нерівності; ознайомлення з емпіричними дослідженнями проблем соціальної нерівності у сучасному світі; ознайомлення з соціологічними дослідженнями соціальних конфліктів у контексті соціальної нерівності; ознайомлення з основними засадами «публічної соціології» та роллю науковця у подоланні соціальної нерівності та конфліктів у сучасному суспільстві; ознайомлення з науковими інтерпретаціями концепції «соціальної справедливості» та її взаємозв'язку з нерівністю та конфліктами.

У підсумку, відповідно до вимог ОПП метою дисципліни є формування у студентів наступних компетентностей:

- ЗК 04 - Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК 06 - Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК 11 - Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК 12 - Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ФК 01 - Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.
- ФК 02 - Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій.
- ФК 03 - Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.
- ФК 09 - Здатність здійснювати аналіз соціальних причин та наслідків конфлікту.
- ФК 12 - Здатність вести інформаційно-просвітницьку діяльність на територіях, що перебувають (або тривалий час перебували) в зоні бойових дій.

Завданням дисципліни є формування таких результатів навчання:

- РН 01 - Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.
- РН 03 - Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі.
- РН 13 - Розуміти соціологічні теорії конфліктів та миру, причин та особливостей перебігу регіональних та етнічних конфліктів у світі, методів та процедур їх врегулювання та попередження.

Дисципліна має за мету підготовку бакалаврів до майбутньої фахової діяльності у неурядових організаціях, органах державної влади, наукових та освітніх установах тощо. Для максимальної оцінки на заліку передбачається критичне володіння студентами положень розглянутих теорій нерівності, знання про різні виміри соціальної нерівності та способи їх вивчення, здатності аналізувати та вибудовувати взаємозв'язки між різними вимірами соціальної нерівності, конфліктами та уявленнями про справедливість у сучасному світі.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Пререквізити: ПО 02 Теорія і історія врегулювання конфліктів ПО 04 Сучасні теорії миру та конфліктів ПО 12 Соціологія та психологія криз та конфліктів ПО 14 Соціологія гендерних конфліктів. Крім того, для вивчення дисципліни студенту необхідні знання англійської на рівні не нижче А2.

Постреквізити: ПО 03 Сучасні соціологічні теорії, ПО 08 Соціологічні дослідження соціальних структур ПО 10 Соціальна ідентичність та конфлікти в модерному соціумі ПО 14 Соціологія гендерних конфліктів, ПО 18 Виробнича практика, ПО 19 Переддипломна практика, ПО 20 Підготовка кваліфікаційної роботи

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Соціальна нерівність та соціальна стратифікація. Основи нерівності та основні методологічні засади її аналізу.

Тема 2. Ринковий капіталізм та соціальна нерівність. Принципова чи ситуативна конфліктність ?

Тема 3. Тенденції глобальної нерівності та бідності.

Тема 4. Соціальна нерівність та економічна політика з другої половини 20-го століття – історичні контексти несправедливості.

Тема 5. Роль соціології та соціолога у вивченні соціальної нерівності. Публічна соціологія.

Тема 6. Нерівність та проблема справедливого устрою в сучасній Україні.

Тема 7. Принципи меритократії та питання соціальної мобільності

Тема 8. «Навипередки вниз»: глобальні ланцюги постачання та глобальна нерівність праці.

Тема 9. Гендерна нерівність у глобальному вимірі та в сучасній Україні.

Тема 10. Просторова та житлова нерівність. Конфлікт ресурсного забезпечення.

Тема 11. Расово-етнічна нерівність у сучасному світі.

Тема 12. Нові технології і глобальна нерівність. «Справедливість» цифри.

Тема 13. Екологічні зміни, геополітика, геоекономіка та соціальна нерівність.

Тема 14. Дискусія довкола шляхів подолання нерівності у сучасному світі. Реалістичні утопії.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни необхідно опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, базову літературу, а також ознайомитися з допоміжною літературою

4.1 Базова література:

1. Булатевич М Черній Л Особливості виробництва соціальної солідарності в модерній світ-системі. ВІСНИК НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Випуск 2(66) 2025 6-13
2. Кононенко Н. В., Повеєнний соціальний дистрес і інституційна крихкість в Україні: до нової програми соціальної політики та інституційної трансформації 89-96 ВІСНИК НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Випуск 3(67) 2025
3. Мікула А. І. Інтелектуальна мобільність у науковому дискурсі ГАБІТУС. Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій Видавничий дім «Гельветика» с.26-32 , 2022
4. Вольський О.М, Світ-системний аналіз як радикальна альтернатива політичному реалізму та ліберальним ідеалізму ВІСНИК НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Випуск 2(66) 2025 с.14-23
5. Литвиненко О. Я., Коржов Г. О Вплив соціального капіталу на економічний розвиток: компаративістський підхід ВІСНИК НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Випуск 2(66) 2025 с.24-32

4.2 Допоміжна література:

1. Дутчак О. Гендерна нерівність та режим жорсткої економії в Україні посткризового періоду / О. Дутчак // Режим доступу: <https://commons.com.ua/uk/genderna-nerivnist-ta-rezhim-zhorstkoyi-ekonomiyi/>. – 2018.
2. Yenin M., Korzhov H., Vasylets O. Development of Democracy In Ukraine: Global Challenges and The Need For Institutional Re-Start IDEOLOGY AND POLITICS JOURNAL № 1(23), 2023
3. А. Ляшева. Житло та регіональна нерівність. Чому в українських містах і селах некомфортно жити. Режим доступу: <https://commons.com.ua/uk/zhitlo-ta-regionalna-nerivnist/>. – 2019.
4. Мулявка В. Нові технології, глобальна нерівність / В. Мулявка // Майбутнє без капіталізму: сучасна криза і альтернативи ринковій економіці. – К.: Центр соціальних і трудових досліджень, 2017. – С. 58-71.
5. Пікетті Т. Капітал у XXI столітті / Т. Пікетті. – К.: Наш формат, 2016 (Вступ, Висновки).
6. Рябчук А. Соціальне виключення у міському середовищі / А. Рябчук // Соціальна політика і соціальна робота. – 2008. - № 1.
7. Berthe A., and S. Ferrari. Ecological inequalities: how to link unequal access to the environment with theories of justice? / A. Berthe, S. Ferrari // Groupe de Recherche en Economie Théorique et Appliquée. – 2012.
8. Jason Hickel. A letter to Steven Pinker (and Bill Gates, for that matter) about global poverty. Режим доступу: <https://www.jasonhickel.org/blog/2019/2/3/pinker-and->

[global-poverty?fbclid=IwAR1biSToMVzbMmitFhQVLx4W1Z21W9FG7CPO59wBodZbOYbOgbf2KsSHbsc](https://www.oxfam.org/en/poverty?fbclid=IwAR1biSToMVzbMmitFhQVLx4W1Z21W9FG7CPO59wBodZbOYbOgbf2KsSHbsc). – 2019.

9. Oxfam. The Inequality Virus. Bringing together a world torn apart by coronavirus through a fair, just and sustainable economy. – 2021.
10. Roser, Max. The short history of global living conditions and why it matters that we know it. Режим доступу: <https://ourworldindata.org/a-history-of-global-living-conditions-in-5-charts?fbclid=IwAR2Sh8wkWMLQ2EF2-8bD6KA2TXg1M8xO7TggBaoML5S-CJXoXRP49wnjXzw>. – 2020.
11. Schedler, A. The Menu of Manipulation // Journal of Democracy, 2002, Vol. 13, No. 2;

Зазначену літературу можна знайти в Науково-технічній бібліотеці ім. Г.І. Денисенка. Джерела, відсутні у бібліотеці, лекторка надаватиме студентам завчасно в електронному вигляді.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (завдання на СРС)
	Лекція 1
1	<p>Тема 1. Соціальна нерівність та соціальна стратифікація. Основи нерівності та основні методологічні засади її аналізу.</p> <p>Соціальна нерівність та соціальна стратифікація. Основи нерівності. Рабство, каста, стан, клас. Історичний розвиток нерівності та фактори історичної динаміки (Ленські, Даймонд). Функціоналістський та конфлікціоналістський підходи до аналізу нерівності. Позитивні та негативні наслідки соціальної нерівності. Соціальна нерівність у сучасному світі. Виміри соціальної нерівності, інтерсекційний підхід.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Який з вимірів нерівності відіграє ключову роль у сучасному світі? 2. Які виміри нерівності актуальні у сучасній Україні?
	Лекція 2
2	<p>Тема 2. Ринковий капіталізм та соціальна нерівність. Принципова чи ситуативна конфліктність ?</p> <p>Особливості ринкової капіталістичної економіки та її вплив на суспільство загалом, на соціальну нерівність зокрема. «Вільний ринок» і соціальні конфлікти. Фіктивні товари та їхня роль у розвитку капіталістичної економіки та динаміці соціальної нерівності. Маятник соціально-економічної політики – від кризи легітимності до кризи прибутковості (Поланьї). Трансформація концепції «справедливості» зі становленням модерного капіталістичного суспільства. Роль державного втручання у динаміку соціальної нерівності.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Світ-системне бачення капіталістичного розвитку.

	2. Колоніалізм та неокolonіалізм – глобальна нерівність у капіталістичному суспільстві.
3	<p>Тема 3. Тенденції глобальної нерівності та бідності.</p> <p>Загальні тенденції глобального розвитку. Капітал у 21 столітті (Пікетті). Позитивні тенденції та покращення глобальної соціально-економічної динаміки. Критичний погляд на глобальні тенденції – методологічні та теоретичні проблеми оцінювання. Первинне накопичення, становлення товарно-грошової економіки, накопичення через відчуження. Нерівність за доходами та нерівність за багатством. Абсолютна і відносна бідність. Ідеологічні аспекти оцінки розвитку.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Продуктивність праці та нерівність. 2. Падіння норми прибутку і глобальні кризові явища.
	Лекція 3
4	<p>Тема 4. Соціальна нерівність та економічна політика з другої половини 20-го століття - – історичні контексти несправедливості.</p> <p>Від Великої депресії до кейнсіанства. Держава загального добробуту і радянський проект. Неоліберальний поворот: передумови, структурні причини, ідеологічні засади. Політики неолібералізму: «шокова терапія», Вашингтонський консенсус, програми структурних пристосувань, політика жорсткої економії. Вплив неоліберальних політик на соціальну нерівність, бідність і конфлікти. Аналітична та політична критика неоліберальних політик. Криза неолібералізму?</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Глобалізація та альтерглобалізм. 2. Неоліберальні політики у контексті пандемії.
5	<p>Тема 5. Роль соціології та соціолога у вивченні соціальної нерівності. Публічна соціологія.</p> <p>Чи можлива (та чи потрібна) об'єктивна соціальна наука? Гегемонія та органічні інтелектуали. Політизація науки, наука та ідеологія. Академічна, професійна, критична, публічна та ангажована соціологія. «Присутність» дослідника: вибір дослідницьких питань, теоретична рамка, висновки. Дослідницька рефлексія та її значення у виробництві знання про суспільство.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Пошукати приклади «об'єктивного» соціологічного дослідження, розглянути їх з критичної перспективи.

Семінарські (практичні) заняття

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, питання для поточного контролю та завдання на СРС)
1	Семінарське заняття 1
	<p>Тема 1. Соціальна нерівність та соціальна стратифікація. Основи нерівності та основні методологічні засади її аналізу.</p> <p>Заняття передбачає обговорення соціальної нерівності та соціальної стратифікації, їхніх історичних та структурних витоків, актуальності у сучасному світі, наслідків та множинностей нерівностей.</p>

Очікується, що протягом заняття студенти під керівництвом викладача, на основі наявних загальносоціологічних і повсякденних знань, висловлюватимуть свої думки щодо проблеми нерівності у сучасному світі, актуальних вимірів нерівності, їх витоків, позитивних і негативних наслідків, необхідності/перспектив подолання, ділитимуться і рефлексуватимуть щодо власного досвіду, зумовленого структурами нерівності.

Завдання на СРС:

Обміркувати, як проблеми соціальної нерівності висвітлюються у масовій культурі.

6. Самостійна робота студента

Самостійна робота здобувача включає:

підготовка до аудиторних занять – 98 год;

підготовка до модульної контрольної роботи – 4 год;

підготовка домашньої контрольної роботи - 10 год.

підготовка до екзамену – 30 год.

Загалом – 142 год.

Тема 6. Нерівність та проблема справедливого устрою в сучасній Україні.

Що нам відомо про нерівність в СРСР? А у країнах розвинуеного капіталізму у той же історичний період? Який вплив це мало на розбудову української державності Ідеологічні та методологічні проблеми історичного дослідження нерівності на пострадянському просторі. Нерівність за доходами після розпаду Радянського Союзу. Порівняльний аспект соціальної нерівності в сучасній Україні. Взаємозв'язок класової, освітньої і просторової нерівності у пострадянській Україні. Структури нерівності та розвиток українського суспільства. Структури нерівності та протести в Україні: від шахтарських протестів 90-их до Євромайдану. Війна і соціальна нерівність.

Завдання на СРС:

1. Як структури нерівності вплинули на моє становище та становище членів моєї сім'ї?
2. Що каже про нерівність та справедливість сучасний панівний дискурс в Україні?

Тема 7. Принципи меритократії та питання соціальної мобільності .

Явище соціальної мобільності та його виміри. Низхідна та висхідна, вертикальна та горизонтальна, міжпоколіннева та внутрішньопоколіннева соціальна мобільність. Фактори соціальної мобільності. Значення соціальної мобільності у суспільстві. Загальна історична динаміка соціальної мобільності. Економічна нерівність, соціальне відторгнення, соціальна мобільність. Суб'єктивний вимір соціальної мобільності в Україні.

Завдання на СРС:

1. Які чинники вплинули на міжпоколінневу та внутрішньопоколінневу соціальну мобільність моєї сім'ї?
2. Роль освіти у соціальній мобільності.

Тема 8. «Навипередки вниз»: глобальні ланцюги постачання та глобальна нерівність праці.

Від фордизму до постфордизму. Передумови виникнення та поширення глобальних ланцюгів постачання. Технологічні та соціально-економічні передумови децентралізації та перенесення виробництва. Політико-історичні передумови. Наскільки «ною» є глобалізація виробництва. Глобальна динаміка перенесення виробництва та формування робітничого класу (Сілвер). Феномен «навипередки вниз» та його взаємозв'язок із глобальною соціальною нерівністю.

Завдання на СРС:

1. Екологічні наслідки глобалізації виробництва.
2. Дискурс «прав людини» у контексті глобальних ланцюгів постачання.
3. Як можливо покращити ситуацію робітників у глобальних ланцюгах постачання?

Тема 9. Гендерна нерівність у глобальному вимірі та в сучасній Україні.

Структурна основа гендерної нерівності: ліберальне, радикальне та марксистське пояснення. Прояви гендерної нерівності у світі. Хвилі фемінізму, течії і порядок денний. Тенденції у глобальному феміністичному русі. Аналіз гендерної нерівності в сучасній Україні. Гендерний вимір соціально-економічної політики. Соціально-економічна політика і гендерна нерівність після 2014 р.

Завдання на СРС:

1. Які негативні наслідки гендерної нерівності для чоловіків?
2. Гендерна нерівність та демографічна ситуація.
3. «Антигендерні» рухи в Україні та світі.

Тема 10. Просторова та житлова нерівність. Конфлікт ресурсного забезпечення.

Виробництво простору у капіталістичному суспільстві. Критична географія. Просторова нерівність, регіональний розвиток, урбанізація, джентрифікація. Нетрі та бездомність. Просторова нерівність у СРСР. Регіональний розвиток в сучасній Україні. Доступ до житла в сучасній Україні. Війна та просторова нерівність. Державна політика та просторова нерівність. Децентралізація та її наслідки для динаміки просторової нерівності.

Завдання на СРС:

1. Чи можлива активна джентрифікація в українських містах?
2. Розглянути власний населений пункт/район проживання з перспективи просторової нерівності.

Тема 11. Расово-етнічна нерівність у сучасному світі

Раса, етнічність, меншини. Зв'язок між стереотипами та упередженнями. Упередження та дискримінація, форми взаємодії більшості та меншості. Расово-етнічні конфлікти у історичному та сучасному вимірах. Інституціоналізована расово-етнічна нерівність: роль упереджень та соціально-економічних структур. Способи вимірювання ксенофобії. Шкала Богартуса і моніторинг проявів. Міжетнічні упередження та ксенофобія в Україні.

Завдання на СРС:

1. Проаналізуйте приклади мови ненависті, з якими ви стикалися у особистому житті, медіа чи суспільному дискурсі.
2. Як расово-етнічні відносини відображаються у масовій культурі?

Тема 12. Нові технології і глобальна нерівність. «Справедливість» цифри.

Історичний погляд на технологічний розвиток: як технології змінюють суспільство. Соціально-економічний контекст сучасного технологічного розвитку. Чи заберуть роботи робочі місця? Автоматизація, роботизація та потенційний вплив на соціальну нерівність. Технологізація нагляду і контролю. Динаміка технологічного розвитку в сучасній Україні. Право інтелектуальної власності

і соціальна нерівність: патенти і копірайт vs доступ до технологій, інформації та знання. Політико-економічний вимір права інтелектуальної власності: «Закон Мікі Мауса». Нерівність технологічного розвитку та право на інтелектуальну власність у контексті глобальної пандемії.

Завдання на СРС:

1. Як технології змінюють соціологію?
2. Який вплив права інтелектуальної власності на ваш доступ до технологій, інформації та знання?

Тема 13. Екологічні зміни та соціальна нерівність

Кліматичні зміни та капіталістичний розвиток. Прогресивізм, акумуляція та ідея необмеженого росту. Дуалізм «людина»-«природа»: історичні філософські корені та наслідки. Структурні та ідеологічні основи капіталістичного зростання. Зростання та антизростання. Екологія та соціальна нерівність. Тенденції та перспективи подолання кліматичних змін у контексті соціальної нерівності. Індивідуальні vs системні рішення. Екологічна політика: технологічні vs політичні рішення. Новий зелений курс. Екологічна політика та динаміка в сучасній Україні. Ринок землі та екологія. Війна та екологія. Чи можливий «справедливий перехід» у світі та Україні?

Завдання на СРС:

1. Рух Fridays for future.
2. Наскільки ефективний Кіотський протокол у контексті глобального потепління і екологічної нерівності?

Тема 14. Дискусія довкола шляхів подолання нерівності у сучасному світі. Реалістичні утопії

Прогресивне оподаткування: ідеологічне обґрунтування, логіка впровадження, можливі обмеження. Податок Тобіна: ідеологічне обґрунтування, логіка впровадження, перешкоди. Мінімальна гідна зарплатня: ідеологічне обґрунтування, методологічні дискусії, реалістичні механізми. Базовий дохід: ідеологічне обґрунтування, передумови популярності, можливі обмеження. Реалістичні утопії та їхні характеристики.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Опрацьовуючи навчальний матеріал навчальної дисципліни «Нерівності, конфлікти і соціальна справедливість», студенти виконують модульну контрольну роботу з аналізом значення різних вимірів соціальної нерівності у соціальній мобільності власної сім'ї. У роботі студенти демонструють засвоєний теоретичний матеріал, навички аналітичного та критичного аналізу. Робота пишеться студентами самостійно з консультаціями з окремих питань з боку викладача.

Відвідуваність і виконання завдань

Відвідуваність лекційних занять є важливою, оскільки навчальна дисципліна передбачає не лише опрацювання запропонованого матеріалу, але й ознайомлення з існуючими критичними підходами до оцінки витоків та тенденцій соціальної нерівності, напрацювання навичок самостійного аналізу і рефлексій, висловлювання та відстоювання думки – у тому числі, на лекційних заняттях.

Активна участь студента на практичних заняттях є бажаною.

На лекціях викладач ознайомлює студентів з основним матеріалом, у тому числі, на основі допоміжних джерел та актуальних дискусій довкола питань соціальної нерівності. Студенти заохочуються брати участь у дискусії, ставити питання лектору, коментувати та висловлювати власну думку.

На практичних заняттях студенти робитимуть доповіді, коментуватимуть доповіді колег (питання, зауваження, доповнення), братимуть участь у дебатах на теми, запропоновані викладачем.

Опанування дистанційних курсів.

За бажанням здобувача в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин освітнього компонента в асинхронному режимі, зокрема, через опанування дистанційних курсів. Для врахування в системі оцінювання балів за опанування таких курсів, вони мають відповідати змістовно силабусу, бути узгоджені із викладачем, та на підтвердження проходження курсів студент має надати відповідний документ із зазначенням назви та обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку, визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

(інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності).

У разі виявлення плагіату в роботі студента, робота отримує нуль балів без права переписування до основної сесії. На додатковій сесії студент має право переписати роботу, обравши нову тему.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: [доповіді](#), [участь у дебатах](#), [опитування за темою заняття](#), [доповнення](#), [модульна контрольна робота](#), [презентація модульної контрольної роботи](#), [ДКР](#).

Календарний контроль: [проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу](#).

Семестровий контроль: [екзамен](#)

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента складається з балів, які він отримує за:

1. відповіді на семінарських заняттях;
2. домашня контрольна робота;
3. модульна контрольна робота
4. екзамен

1. Робота на семінарському занятті оцінюється максимально в 10 балів.

Критерії оцінювання:

– «відмінно» – творчий підхід до розкриття проблеми, залучення різноманітної інформації та обґрунтування доцільності її використання – 9-10 балів;

- «добре» – глибоке розкриття проблеми (на рівні «сутність»- «закономірність»), відображена власна позиція – 7-8 балів;
- «задовільно» – обґрунтоване розкриття проблеми з певними недоліками (брак посилань) – 6 бала;
- «незадовільно» – завдання не виконане, – 0 балів.

2. Домашня контрольна робота

Ваговий бал – 20.

Критерії оцінювання:

- «відмінно», тема розкрита повною мірою (не менше 90% потрібної інформації), робота написана самостійно, відповідає встановленим вимогам та здана вчасно – 18-20 балів;
- «добре», тема розкрита не досить повно (не менше 75% потрібної інформації), наявні незначні відхилення від встановлених вимог, здана вчасно – 15-17 балів;
- «задовільно», тема розкрита погано та/або наявні суттєві відхилення від встановлених вимог – 12-14 балів;
- «незадовільно», робота не відповідає вимогам на 12 балів – 0 балів.

3. Модульна контрольна робота

Ваговий бал – 20.

Критерії оцінювання:

- «відмінно», повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) на всі питання модульної контрольної роботи; студент вільно орієнтується в поданому матеріалі – 18-20 балів;
- «добре», студент надав відповіді на 75% питань модульної контрольної роботи; відповіді на всі питання контрольної потребують уточнень – 15-17 балів;
- «задовільно», студент надав відповіді на 60% питань модульної контрольної роботи; відповіді потребують суттєвих уточнень, недостатнє володіння матеріалом – 12-14 балів;
- «незадовільно», відповідь не відповідає вимогам на 5 балів, студент не орієнтується в матеріалі, вкрай обмежена відповідь – 0 балів.

4. Екзамен.

Ваговий бал – 50.

Екзамен передбачає усні відповіді на питання, перелік яких наведений у додатку.

Критерії оцінювання:

- 40-50 балів – студент відповідає на майже всі питання екзамену, демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє ознаки теоретичного мислення та соціологічної уяви;
- 30-39 балів – студент відповідає на більшість питань екзамену, демонструє хороший рівень знання матеріалу;
- 20-29 балів – студент відповідає на приблизно половину питань екзамену, демонструє доволі поверхневі знання;
- 0-19 балів – студент відповідає лише на окремі питання екзамену, не має власної позиції, допускає суттєві неточності.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Дистанційне навчання

Можлива змішана форма навчання, а також синхронне та асинхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Неформальна освіта.

За бажанням здобувача, в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин дисципліни в асинхронному режимі, зокрема через опанування дистанційних курсів та інших форм неформального навчання. Для врахування в рейтинговій системі оцінювання балів за такі курси, вони мають змістовно відповідати певним темам силабусу, а їх проходження узгоджене з викладачем дисципліни. На підтвердження проходження неформального навчання студент має надати відповідний документ (сертифікат) із зазначенням назви курсів та їх обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського: <https://osvita.kpi.ua/node/179>

Додаток А

ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Опишіть екосистемні взаємодії як принципово новий тип стосунків між різними соціальними і економічними акторами суспільних практик.
2. Чи вбачаєте ви ресурсну проблему у тому, що культура совісті замінюється культурою сорому ?
3. Що, на вашу думку, складає кореляції між тотальністю відчуження у його сучасному форматі та загостренням проблем соціальної нерівності ?
4. Розвиток країни та власний розвиток : як впливає на практичну мотивацію особи оцінка та співставлення цих засадничих чинників ?
5. Міграція з бідних регіонів та підйом економічної спроможності у них – якими ви бачите кореляції.
6. За яких умов ресурси особистості можуть бути інкорпоровані у родинні, або (і) корпоративні стосунки у форматі солідарних взаємин?
7. Соціально-поведінковий профіль рантье – моделі культурно-психологічного впливу на сьогодення й майбуття різних рівнів акторів суспільної взаємодії.
8. Як співвідносяться ксенофобія та расизм ? Сучасні заперечення щодо вивчення культури античної доби: як суб'єктивне бачення справедливості стоїть на заваді освоєнню ресурсних можливостей планети у вимірі ноосферної відповідальності.
9. Розкрийте сенс заздрості як соціальної характеристики. Бідність, справедливість та ресурси. Р.Нозік про інтелектуалів.
10. У чому ви вбачаєте значимість структури мотивації особи та груп як ресурсу для суспільних практик?
11. Яким чином нестача ресурсів може сприяти формуванню проектного мислення у значної (вирішально спроможної, для урахування в управлінських практиках) частини населення ?
12. Як перетин пересічних нерівностей продукує складний візерунок нерівності (Collins 2000, McCall 2005).

13. До якої моделі розподілу благ прагне суспільство, для якого засадничими є питання справедливості?
14. У чому полягає сутність методу «рефлексивної рівноваги» ?
15. Як змінюється взаємовизначення економічних та соціальних відносин у суспільстві з початком формування модерних практик?
16. Ліберали – компрадори і ліберали-патріоти – що потрібно для розвитку держави, країни, особи у поточних ситуаціях та стратегічній перспективі ?
- 17.Що може скласти альтернативу консьюмеризму – актуальні характеристики й виклики інклюзивного капіталізму.
18. У чому полягають процеси стиснення економіки та необхідність осмислення нових моделей функціонування суспільних практик ?
19. У якому сенсі ви могли б описати феномен доповненої реальності як глобального ресурсу ?
20. Чи можна вважати ефективність програм (соціальних, у широкому сенсі цього слова) тотожним їх монетарному вираженню ?

Додаток В

ПИТАННЯ ДО ДКР

1. Виробнича ефективність і соціальна справедливість – конструктивний потенціал конфліктного простору.
2. Нова нерівність у соціальній сфері як чинник перетворень у інших суспільних дискурсах та практиках.
3. Особливий ресурс медіапростору. Між інформацією та пропагандою. Вплив на особистість.
4. Конфліктність теоретичної експлікації проблеми соціальної справедливості в контексті дослідження сучасного суспільного розвитку
5. Програми по освоєнню об'єктивних чинників ресурсної нерівності: конструктивні та руйнівні аспекти.
6. Динаміка соціальних змін – ресурсні та економічні детермінанти. Бідність та розшарування – проблема можливостей у капіталізації ресурсів.
7. Ліберальні підходи до розв'язання проблеми соціальної справедливості.(Дж. Ролз, Б. Аккерман, Б. Беррі, Д. Міллер). Проблема соціальної справедливості в лібертаріанській теорії Р. Нозіка.
8. Комунітаристські концепції соціальної справедливості (М. Сендел, М. Уолзер, А. Макінтайр, Ч. Тейлор)
9. «Природні» держави і системи відкритого доступу (Д.Норт) – різна логіка освоєння ресурсного різноманіття як підґрунтя формування конфліктного простору нерівності та несправедливості.
10. Нерівномірність розвитку серед держав і територій як глобальна проблема. Світ-системний та формаційний підхід.
11. Макро-мезо- та мікро-рівні розгортання нерівності, особливості конфліктогенних чинників на кожному із них.
12. Нерівність у можливості отримати якісну освіту та місце на ринку праці: питання для спільноти, соціуму чи особи?
13. Нерівність як підґрунтя політичних, соціальних та екологічних проблем. и як цих країн, а й світової спільноти.
14. Дохід на душу населення коливається від сотні тисяч до кількох сотень доларів на рік: прозорий світ сучасних інформаційних мереж.

15. Можливості співставлення розмірів та умов розподілу праці та отримання винагород. Індекс Джині.

Додаток С

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ.

1. Чи є демократизація глобальний трендом сучасного розвитку ?

Наведіть приклади та вкажіть на проблему спрощеного підходу та стереотипізації.

2. Чи погоджуєтесь ви із тим, що конфліктність знижується завдяки можливості референцій як способу вивіщення власних інтенцій до системних характеристик універсального й нормативного ?

3. Повстання мас, зрада еліт чи ціннісний релятивізм пересічного індивідуума – що, на вашу думку, визначає соціальний та культурний простір сучасних конфліктового глобалізованого людства ?

7. Цивілізаційний підхід у розумінні питань нерівності, несправедливості та конфліктів.

8. Розгляньте тенденції управлінської діяльності міжнародних структур і організацій щодо питань гендерної нерівності.

9. Індивід- особа-особистість – індивідуальність – розкрийте конфліктність взаємовизначень у різних контекстах історичних взаємодій.

10. Від мотивації, управлінських практик доби модернів до сучасних викликів демодернізації та постмодерну. Втрата суб'єкту без досвіду суверенних дій ?

11. Чи може бути конфлікт джерелом розвитку особи ? Як і за яких умов?

12. Перезавантаження та перезаснування – опишіть різницю для різних рівнів соціальної дії. Рефлексія та діяльнісний підхід – можливості синергії у вирішенні конфліктних питань.

13. Розуміння конфліктності через несправедливі взаємини з точки зору класового підходу

14. Чи може бути конфлікт джерелом розвитку для суспільства ? Для спільноти? Як і за яких умов?

15. Цілісність та її межі – синергія та діалектика взаємодії із єдністю як феноменом без обмежень. Змішана ідентичність як підґрунтя та результат конфліктних взаємин.

16. Просторова й ресурсна нерівність глобального простору.

17. Громадянин та найманий працівник – нові форми прекарної праці чи культура співучасті ?

18. М.Фрідман та К.Шваб як його концептуальне доповнення у контексті сучасних реалій стейкхолдерського капіталізму – загострення внутрішньо-особистісних та міжособистісних конфліктів.

19. Чи можливо замінити владу управлінням? Ідеї демократії (її види) та культура участі – місце і роль у гармонізації внутрішнього світу особистості та її поведінкових опцій у соціумі.

20. Французька школа аналіз як методологія (ідеологія) об'єднання. Час, що може не рухатись (деякі регіони Європи). Взаємодія світів за Ф.Броделем. Нерівності, конфлікти, справедливість.

21. Доведіть необхідність наявності простору перетворень – внутрішньо-особистісні та міжособистісні аспекти.

22. Освіта як суспільне благо чи (і) спосіб індоктринації. Питання рівності у доступності якісної освіти.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено старшим викладачем кафедри соціології, Василець О.І.

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 12 від 24.05.2024)

Погоджено Методичною комісією факультету (протокол № 9 від 26.06.2024)